

Wprowadzenie

Podanie wyroku do publicznej wiadomości to środek reakcji karnej na czyny zabronione o długiej tradycji w polskim prawie karnym *sensu largo*. Nie wchodząc już w szczegóły, o których będzie mowa w rozdziale poświęconym genezie i ewolucji podania wyroku do publicznej wiadomości, dość wskazać, że tego rodzaju rozwiązania znał już obowiązujący w Królestwie Polskim od 1847 r. Kodeks Kar Głównych i Poprawczych¹. Przewidywały je również Kodeks karny z 1932 r. i Kodeks karny z 1969 r. W obecnym zaś stanie prawnym podanie wyroku do publicznej wiadomości jest środkiem karnym normowanym, gdy idzie o podstawy prawne jego orzekania, w Kodeksie karnym, Kodeksie wykroczeń, Kodeksie karnym skarbowym, a także w ustawach szczególnych, jakimi są ustawa z 18.12.1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu² oraz ustawa z 18.4.1985 r. o rybactwie śródlądowym³. Tym samym ów środek reakcji karnej przewidziany jest we wszystkich działach prawa karnego *sensu largo*, a więc w prawie karnym *sensu stricto* (kodeksowym i pozakodeksowym), prawie wykroczeń (kodeksowym i pozakodeksowym) oraz prawie karnym skarbowym.

Mimo że podanie wyroku do publicznej wiadomości funkcjonuje w polskim prawie karnym *sensu largo* już od bardzo długiego czasu, a obecnie można je orzec w ramach wszystkich działów tego prawa, nie doczekało się ono obszerniejszego opracowania monograficznego. Co prawda, owemu środkowi reakcji karnej poświęcono liczne artykuły naukowe, glosy, a także fragmenty większych prac (zbiorowych, monograficznych, komentarzy), jednakże wszystkie one – z uwagi na ich ograniczoną objętość – mają charakter raczej przyczynkowski, skupiający się na wybranych problemach dotyczących upublicznienia wyroku. Trzeba mieć dodatkowo na uwadze, że znaczna część tych tekstów powstała w innych realiach normatywnych, przede wszystkim na gruncie Kodeksu karnego z 1969 r., co oznacza,

¹ W niniejszej pracy korzystam z tekstu Kodeksu Kar Głównych i Poprawczych opublikowanego w: *Kodex kar głównych i poprawczych*, Warszawa 1847.

² T.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1882.

³ T.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 2168 ze zm.

iż poczynione tam ustalenia uległy przynajmniej częściowej dezaktualizacji. Stąd też zastany stan wiedzy (badań) na temat omawianego środka karnego jest wysoce niezadowolający. Podanie wyroku do publicznej wiadomości w aktualnym ujęciu normatywnym to zagadnienie, którego znaczne obszary w ogóle nie zostały poddane analizie, zostały poddane analizie pobieżnej lub fragmentarycznej albo nieadekwatnej bądź też nie w pełni adekwatnej do obowiązującego stanu prawnego.

Braku obszerniejszego opracowania monograficznego na temat podania wyroku do publicznej wiadomości nie sposób usprawiedliwić nieatrakcyjnością teoretyczną tego środka reakcji karnej. Istota tego środka, jego poprzedni i aktualny kształt normatywny czy też funkcje to problemy istotne naukowo, wzbudzające poważne kontrowersje w doktrynie i orzecznictwie. Podkreślić przy tym należy, że owe kontrowersje miały i mają charakter wielowymiarowy, bo nie ograniczają się do sporów z zakresu sposobu i wyników interpretacji przepisów normujących upublicznienie wyroku, lecz dotyczą także m.in. polityki karnej związanej ze stosowaniem tego środka, jak również jego miejsca we współczesnym systemie sankcji karnych. Wszystko to świadczy o teoretycznej atrakcyjności podania wyroku do publicznej wiadomości, która przemawia za uczynieniem go przedmiotem szerszych dociekań naukowych.

Braku obszerniejszego opracowania monograficznego na temat podania wyroku do publicznej wiadomości nie sposób także usprawiedliwić jego niewielkim znaczeniem praktycznym. Wszak znaczenie to, za wyjątkiem pewnych okresów w historii funkcjonowania tego środka reakcji karnej, było i jest poważne. Ograniczając się do prawa karnego *sensu stricto*, gdzie liczba orzekanych środków karnych (kar dodatkowych) jest najlepiej udokumentowana, należy zauważyć, że na gruncie Kodeksu karnego z 1969 r. podanie wyroku do publicznej wiadomości było w niektórych latach najczęściej stosowaną karą dodatkową obok kary zasadniczej. Rekordowe pod tym względem były lata 1985–1988, kiedy to orzeczono ją kolejno 18 060, 37 450, 41 837 i 25 886 razy, co dawało – odpowiednio – 43,5%, 43,1%, 37,5% i 32,6% ogółu orzeczonych kar dodatkowych i nawiązek⁴. W tym

⁴ Zob. M. Melezini, Środki karne jako instrument polityki kryminalnej, Białystok 2013, s. 85. Należy to przede wszystkim wiązać z obowiązywaniem epizodycznej ustawy z 10.5.1985 r. o szczególnej odpowiedzialności karnej (Dz.U. Nr 23, poz. 101 ze zm.), przewidującej obligatoryjne orzekanie kary dodatkowej podania wyroku do publicznej wiadomości z art. 38 pkt 7 KK z 1969 r., do czego wystarczało już samo skazanie za przestępstwo określone w art. 1, 9 i 10 wskazanej ustawy. Na ten temat – zob. np. E. Bieńkowska, J. Skupiński, Ustawy karne z 10 maja 1985 r. w praktyce (Na przykładzie orzecznictwa sądów rejonowych), PiP 1988, Nr 2, s. 77; L.K. Paprzycki, Glosa do uchw. SN z 17.11.1987 r., VI KZP 29/87, OSP 1988, Nr 7–8, s. 350;

czasie żadna inna kara dodatkowa nie zbliżała się nawet liczbowo do podania wyroku do publicznej wiadomości. Nie sposób oczywiście pominąć lat, w których kara dodatkowa w postaci upublicznienia wyroku była stosowana bardzo rzadko, nawet poniżej 1% ogółu orzeczonych kar dodatkowych i nawiązek obok kary zasadniczej (1994–1997), jednakże stosunkowo często było to ponad 10% (1972–1976, 1978–1980, 1984, 1989)⁵. Mielśmy tu zatem do czynienia z karą dodatkową odgrywającą istotną rolę w praktyce. Na gruncie Kodeksu karnego z 1997 r. początkowo podanie wyroku do publicznej wiadomości, z powodu daleko idących normatywnych ograniczeń jego stosowania (tylko w wypadkach przewidzianych w ustawie), miało nikłe zastosowanie⁶. Jednakże po zniesieniu tychże ograniczeń, co nastąpiło z mocy ustawy z 27.7.2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego i ustawy – Kodeks karny wykonawczy⁷, ów środek karny znów zaczął zyskiwać na znaczeniu. W latach 2007–2011 był on orzekany (obok kary) kolejno 56 041, 38 348, 28 139, 21 114 i 15 386 razy, co dawało – odpowiednio – 23,4%, 18,1%, 13,6%, 10,3% oraz 7,9% ogółu orzeczonych środków karnych obok kary⁸. Natomiast w następnych latach (2012–2018) można już zaobserwować wyraźną tendencję spadkową, kiedy to upubliczniono wyrok (obok kary) kolejno 12 644, 9156, 5573, 4171, 4181, 3322 i 3252 razy⁹. Jednakże, mimo obecnej tendencji spadkowej, podanie wyroku do publicznej wiadomości i tak orzekane jest zdecydowanie częściej niż pozbawienie praw publicznych, zakaz zajmowania określonego stanowiska, wykonywania określonego zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej, zakaz prowadzenia działalności związanej z wychowaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub z opieką nad nimi, zakaz wstępu na imprezę masową, zakaz wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych i nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym¹⁰. Zatem również na gruncie Kodeksu karnego

Z. Wiernikowski, Głos do uchw. SN z 17.11.1987 r., VI KZP 29/87, OSP 1988, Nr 11–12, s. 489; *tenże*, Kara „podania wyroku do publicznej wiadomości” w szczególny sposób (wybrane problemy), PiP 1990, Nr 2, s. 72.

⁵ Zob. M. Melezini, Środki, s. 85.

⁶ Zob. *tamże*, s. 176–177.

⁷ Dz.U. Nr 163, poz. 1363 ze zm.

⁸ Zob. M. Melezini, Środki, s. 178–179.

⁹ Prawomocnie skazani dorośli, wobec których orzeczono środki karne obok kary zasadniczej w latach 2012–2018 (dane pozyskane z Wydziału Statystycznej Informacji Zarządczej Ministerstwa Sprawiedliwości).

¹⁰ *Tamże*.

z 1997 r. podanie wyroku do publicznej wiadomości można uznać za środek karny o istotnym znaczeniu praktycznym.

Powyższe uwagi pozwalają skonstatować teoretyczną atrakcyjność podania wyroku do publicznej wiadomości i jego istotne znaczenie w praktyce wymiaru sprawiedliwości. To zaś niewątpliwie przemawia za podjęciem badań nad tym środkiem karnym. Gdy do tego dodać, że ów środek – mimo bardzo długiego funkcjonowania w polskim prawie karnym *sensu largo* i obecnej możliwości jego orzeczenia w ramach wszystkich działów tego prawa – nigdy nie został poddany szerszej analizie w polskim piśmiennictwie karnistycznym (brak obszerniejszego opracowania monograficznego na ten temat), to rzeczne badania jawią się wręcz jako konieczne. Stąd też decyzja o napisaniu niniejszej książki, zmierzająca do wypełnienia luki, jaka istnieje w badaniach nad podaniem wyroku do publicznej wiadomości w polskiej nauce prawa karnego.

Zastany stan badań nad środkiem karnym podania wyroku do publicznej wiadomości w aktualnym ujęciu normatywnym, charakteryzujący się brakami niemal w każdej kwestii, która powinna być poddana analizie karnistycznej, skłania do szerokiego sformułowania celu niniejszej pracy. Celem tym jest zatem całościowa analiza owego środka karnego w prawie karnym *sensu stricto*, prawie wykroczeń i prawie karnym skarbowym, zmierzająca do maksymalnego wypełnienia luki w zakresie badań nad nim w nauce polskiego prawa. W ramach tej całościowej analizy zostaną przedstawione liczne zagadnienia dotyczące podania wyroku do publicznej wiadomości wraz z propozycjami ich rozstrzygnięcia. Wśród nich na pierwszy plan wysuwają się wątki problemowe związane z obecnym kształtem normatywnym oraz funkcjami tego środka karnego w prawie karnym *sensu stricto*, prawie wykroczeń i prawie karnym skarbowym. Przy czym chodzi tu nie tylko o zbadanie, jak *de lege lata* unormowano podanie wyroku do publicznej wiadomości i określono jego funkcje, ale również o ustalenie, czy kształt normatywny i funkcje tego środka karnego zostały prawidłowo ujęte przez ustawodawcę, w tym z zachowaniem odpowiedniej spójności w obszarze całego prawa karnego *sensu largo*. W odniesieniu do tej ostatniej kwestii nie powinno jednak ulegać wątpliwości, że istota podania wyroku do publicznej wiadomości, bez względu na to, czy ów środek karny ujęto w prawie karnym *sensu stricto*, prawie wykroczeń czy prawie karnym skarbowym, jest zbieżna, co wymaga – pomimo dopuszczalności pewnych różnic – odpowiedniej koherencji regulacyjnej.

Prowadzonym rozważaniom towarzyszyć będą dwie hipotezy badawcze. Zgodnie z pierwszą z nich, podanie wyroku do publicznej wiadomości w prawie karnym *sensu largo* w wielu aspektach nie zostało uregulowa-

ne prawidłowo, co dotyczy również zachowania odpowiedniej spójności między unormowaniami z poszczególnych działów tego prawa. U podstaw tej hipotezy leży wstępna analiza przepisów normujących ów środek kar-ny w prawie karnym *sensu stricto*, prawie karnym skarbowym, a zwłaszcza w prawie wykroczeń. To ostatnie bazuje bowiem na akcie prawnym z minio-nego ustroju (Kodeks wykroczeń z 1971 r.), przygotowanym z myślą o niefa-chowych organach pozasądowych. Przy czym podejmowane próby dostoso-wania go do współczesnych warunków i wkomponowania w obowiązujący porządek prawny w znacznej mierze pominęły omawiany środek reakcji karnej, o czym *prima facie* świadczy już archaiczna i nieadekwatna do obec-nych realiów normatywnych jego nazwa – „podanie orzeczenia o ukara-niu do publicznej wiadomości w szczególny sposób” (art. 28 § 1 pkt 5 KW). W myśl drugiej hipotezy badawczej – wiążącej się już bardziej z funkcjami, a także faktycznymi konsekwencjami podania wyroku do publicznej wiado-mości – powinno ono zostać wyeliminowane z prawa karnego *sensu largo*. Hipoteza ta oparta jest przede wszystkim na zastanych wypowiedziach dok-tryny, w których pojawiają się postulaty likwidacji tego środka reakcji karnej jako anachronicznego i obciążonego licznymi wadami¹¹.

Analizę podania wyroku do publicznej wiadomości otwierają rozważania na temat genezy i ewolucji tego środka reakcji karnej (rozdział I). Służą one przede wszystkim ustaleniu jego pochodzenia oraz czasu, sposobu i okolicz-ności pojawienia się w szeroko rozumianym prawie karnym. Nie mniej istot-ne jest zbadanie, jak upublicznienie wyroku kształtowało się na przestrzeni wieków oraz jakie było znaczenie (rola) tego środka w systemie sankcji kar-nych na poszczególnych etapach jego rozwoju. Wszystko to nie jest jednak celem samym w sobie. W założeniu chodzi tu bowiem o przygotowanie swo-istego historycznego wprowadzenia do problematyki omawianej w dalszych częściach książki, które ma służyć lepszemu zrozumieniu oraz zinterpreto-waniu aktualnego kształtu normatywnego i funkcji podania wyroku do pu-blicznej wiadomości. Związki obecnej regulacji tego środka karnego i aktu-alnego jego postrzegania z tym, co miało miejsce na gruncie poprzednich rozwiązań prawnych są bowiem ewidentne, a to nie pozwala odstąpić od ob-szerniejszych odniesień historycznych.

Rozdział II poświęcony jest ogólnej charakterystyce podania wyroku do publicznej wiadomości w obowiązującym prawie karnym *sensu lar-go*, bez której nie da się w klarowny sposób rozprawiać o bardziej szczegó-łowych problemach związanych z tym środkiem karnym. Przedstawiono

¹¹ Zob. zwłaszcza A. Makuch, Glosa do wyr. SN z 22.1.1991 r., WR 420/90, OSP 1993, Nr 3, s. 152; J. Szumski, Pod pręgierzem, Wok. 1991, Nr 3, s. 5; Z. Wiernikowski, Kara, s. 81.

tu w szczególności jego normatywne podstawy i zachodzące między nimi relacje w prawie karnym *sensu stricto*, prawie wykroczeń i prawie karnym skarbowym, charakter prawny uregulowanego tam środka oraz wynikające z tego konsekwencje dla jego stosowania. W rozdziale tym dokonano również stosownych wyjaśnień terminologicznych, koniecznych zwłaszcza w odniesieniu do nazywania omawianego środka karnego w obszarze prawa wykroczeń. Ponadto, przeprowadzono charakterystykę podania wyroku do publicznej wiadomości w prawie karnym *sensu largo* z perspektywy przyjmowanych w doktrynie podziałów (klasyfikacji) środków karnych.

W kolejnym rozdziale (III) szczegółowo omówiono przesłanki podania wyroku do publicznej wiadomości (formalne i materialne), które zostały unormowane w ramach poszczególnych podstaw prawnych jego orzekania w prawie karnym *sensu stricto*, prawie wykroczeń i prawie karnym skarbowym. Podczas tych rozważań nie można było również pominąć problematyki znaczenia dyrektyw wymiaru kary dla decyzji sądu o upublicznieniu wyroku. Ponadto, odrębnie poruszono zagadnienia w postaci nienaruszania interesów innych podmiotów niż pokrzywdzony przy orzekaniu omawianego środka karnego, a także wstrzemięźliwości w podawaniu wyroku do publicznej wiadomości i znaczenia w tym zakresie zasad humanitaryzmu.

Funkcjom podania wyroku do publicznej wiadomości w prawie karnym *sensu largo* poświęcony jest rozdział IV. Przy czym, w celu uniknięcia ewentualnych wątpliwości co do kolejności rozdziałów w niniejszej książce, warto zaznaczyć, że uwagi w tym zakresie musiały być poprzedzone rozważaniami na temat przesłanek upublicznienia wyroku. Wszak, jak przyjdzie się o tym przekonać podczas lektury rozdziału IV, dla identyfikacji funkcji omawianego środka karnego kluczowe znaczenie ma właśnie sposób ujęcia materialnych przesłanek jego orzekania. Tym samym najpierw należało omówić owe przesłanki, aby następnie móc prawidłowo odczytać funkcje podania wyroku do publicznej wiadomości.

Z kolei rozdział V obejmuje zagadnienia, które mieszczą się w szeroko rozumianym pojęciu trybu podania wyroku do publicznej wiadomości. Chodzi tu o różnorakie prawne determinanty określające procedurę orzekania tego środka karnego w prawie karnym *sensu stricto*, prawie wykroczeń i prawie karnym skarbowym. Przy czym w grę wchodzi tutaj nie tylko czynniki procesowe, ale również, a może przede wszystkim, materialnoprawne, wyznaczające fakultatywność albo obligatoryjność orzekania upublicznienia wyroku, czy też wymierzanie go obok kary lub zamiast kary (samoistnie).

Rozdział VI poświęcony jest sposobowi podania wyroku do publicznej wiadomości w prawie karnym *sensu largo*. Rozpoczynają go rozważania mające na celu wyraźne odróżnienie tego środka karnego od karnoprosesowej

instytucji publicznego ogłoszenia wyroku, co umożliwia ustalenie, że ów środek karny – jako inny (dodatkowy) sposób upublicznienia wyroku niż jego publiczne ogłoszenie – nie może polegać na jawnym ogłoszeniu wyroku przez przewodniczącego lub wyłożeniu wyroku w sekretariacie sądu w trybie art. 418a KPK. Dalej analizie poddano obowiązek określenia sposobu podania wyroku do publicznej wiadomości i czynniki determinujące taką decyzję w prawie karnym *sensu stricto*, prawie wykroczeń i prawie karnym skarbowym. Następnie skupiono się na szczegółowych zagadnieniach dotyczących przedmiotu upublicznienia oraz czasu i miejsca upublicznienia wyroku w prawie karnym *sensu largo*. W końcu zaś poruszono problematykę określenia sposobu podania wyroku do publicznej wiadomości w postępowaniu wykonawczym, jeżeli nie dokonano tego w tzw. postępowaniu jurydykcyjnym.

Przedmiotem rozważań w rozdziale ostatnim (VII) są zagadnienia z zakresu wykonywania podania wyroku do publicznej wiadomości, które dały też okazję do poruszenia kwestii związanych z przedawnieniem wykonania tego środka karnego oraz zatarciem skazania. Z kolei w dalszej części rozdziału VII omówiono podstawowe problemy odpowiedzialności karnej za niewykonanie podania wyroku do publicznej wiadomości.

Pracę wieńczy syntetyczne i zwięzłe Zakończenie, w którym odniesiono się do realizacji celu niniejszej pracy, a następnie skupiono się na weryfikacji postawionych w niej hipotez badawczych.

Podstawową metodą badawczą wykorzystywaną w niniejszej pracy jest metoda dogmatyczna, polegająca na analizie obowiązujących unormowań prawnych, które są relewantne dla podjętej problematyki. W prowadzonych rozważaniach zawarto także konieczne wątki historycznoprawne i politycznokryminalne. Zrezygnowano natomiast z metody prawnoporównawczej, co uzasadnione jest specyfiką polskich rozwiązań w zakresie podania wyroku do publicznej wiadomości, wykształconą w wyniku rozwoju historycznego tego środka reakcji karnej w polskim prawodawstwie. Nie oznacza to oczywiście, że w obcych systemach prawnych tego rodzaju sankcja karna nie występuje¹². Jednakże rzetelne uwzględnienie zagranicznych rozwiązań prawnych w tym zakresie wymagałoby nadmiernego rozbudowania niniejszej książki, a w ostatecznym rozrachunku mogłoby niewiele pomóc w reali-

¹² Podanie wyroku do publicznej wiadomości jako środek orzekany w ramach szeroko rozumianego prawa karnego można odnaleźć w systemach prawnych m.in. Albanii, Chorwacji, Czarnogóry, Francji, Hiszpanii, Holandii, Niemiec, Rumunii, Słowenii, Szwajcarii, Włoch. Wymaga przy tym zauważenia, że zakres stosowania tego środka jest tam bardzo różny. Jedne systemy prawne dopuszczają jego orzekanie, po spełnieniu określonych przesłanek, za wszystkie czyny zabronione, inne zaś zawężają taką możliwość tylko do niektórych z nich.

zacji jej celu, jakim jest analiza podania wyroku do publicznej wiadomości w polskim prawie karnym *sensu largo*. Wszak zasadnicze wątki problemowe, które będą przedmiotem dalszych rozważań, są ściśle związane z polskimi realiami normatywnymi, motywami ustawodawczymi polskich aktów prawnych oraz dokonanymi na tym gruncie wypowiedziami doktryny i judykatury.

W książce używane jest pojęcie prawa karnego *sensu largo*, które znalazło się już w jej tytule. Pojęciem tym operuje się, jak można to już wyczytać z wcześniejszych uwag, dla łącznego określenia prawa karnego *sensu stricto* (dotyczącego przestępstw powszechnych), prawa wykroczeń (dotyczącego wykroczeń powszechnych) i prawa karnego skarbowego (dotyczącego przestępstw i wykroczeń skarbowych). Taki zabieg, mimo funkcjonowania w doktrynie różnych konwencji terminologicznych i pojęciowych w tym zakresie, nie wymaga obszerniejszego wyjaśnienia, gdyż jest on stosunkowo często stosowany i zasadniczo spotyka się z akceptacją. Dość wskazać, że w ramach prawa karnego *sensu stricto*, prawa wykroczeń i prawa karnego skarbowego przewidziana jest odpowiedzialność karna oparta na tożsamych zasadach, wiążąca się ze stosowaniem za czyn zabroniony szeroko rozumianej kary kryminalnej, co obejmuje także środki karne, stanowiącej celową (zamierzoną) i osobistą dolegliwość dla sprawcy tego czynu. Pozwala to twierdzić, że każdy z tych działów prawa stanowi prawo karne. Przy czym dla zaakcentowania tego, iż – mimo to – mamy tu do czynienia z trzema odrębnymi działami prawa, opartymi na różnych Kodeksach (karnym, wykroczeń, karnym skarbowym), najwłaściwiej jest tu mówić właśnie o prawie karnym *sensu largo*, na które składają się trzy jego działy – prawo karne *sensu stricto*, prawo wykroczeń i prawo karne skarbowe.

Wymaga natomiast bliższego wyjaśnienia, dlaczego zdecydowano się na omówienie w ramach jednej monografii podania wyroku do publicznej wiadomości we wszystkich trzech działach szeroko rozumianego prawa karnego. Otóż znajduje to uzasadnienie w daleko idącym podobieństwie, wręcz zbieżności, istoty i funkcji tego środka karnego w prawie karnym *sensu stricto*, prawie wykroczeń i prawie karnym skarbowym. Podobieństwo to czyni niecelowym odrębne omawianie go na gruncie poszczególnych działów prawa karnego *sensu largo*. Wręcz przeciwnie, dzięki łącznemu omówieniu podania wyroku do publicznej wiadomości we wszystkich tych działach, przeprowadzona analiza będzie pełniejsza, dająca systemowe, nie zaś li tylko wycinkowe, spojrzenie na ten środek karne.

Poza zakresem prowadzonych rozważań pozostają wszystkie te regulacje podania wyroku do publicznej wiadomości, które nie zaliczają się do prawa karnego *sensu largo* we wskazanym wyżej rozumieniu. Mowa tu

w szczególności o art. 9 ust. 1 pkt 6 ustawy z 28.10.2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary¹³, który umożliwia orzeczenie wobec podmiotu zbiorowego podania wyroku do publicznej wiadomości. Przewidziana we wskazanej ustawie odpowiedzialność podmiotów zbiorowych nie jest odpowiedzialnością karną, a unormowane w niej podanie wyroku do publicznej wiadomości dalece różni się od upublicznienia wyroku w prawie karnym *sensu stricto*, prawie wykroczeń i prawie karnym skarbowym. Wynika to już z oczywistej konstatacji, że karanie osób fizycznych to zupełnie inaczej uwarunkowany akt niż karanie podmiotów zbiorowych. W szczególności w obu tych wypadkach mamy do czynienia z innego rodzaju represją, niosącą ze sobą odmienne dolegliwości i pełniącą w znacznej mierze inaczej postrzegane funkcje. Wszystko to sprzeciwia się włączaniu do rozważań prowadzonych w niniejszej książce podania wyroku do publicznej wiadomości orzeganego wobec podmiotu zbiorowego.

Ponadto, poza zakresem tych rozważań znajdują się, co nie wymaga już chyba szerszego uzasadniania, unormowania przewidujące podanie do wiadomości publicznej wyroków skazujących sądów dyscyplinarnych (zob. np. art. 160a ustawy z 28.1.2016 r. – Prawo o prokuraturze¹⁴, art. 109a ustawy z 27.7.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych¹⁵), unormowanie podania do publicznej wiadomości części albo całości orzeczenia sądu wydanego w rozpatrywanej sprawie na żądanie uprawnionego, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone (art. 79 ust. 2 ustawy z 4.2.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych¹⁶), unormowanie sądowego zobowiązania pozwanego, w sprawie o dokonanie czynu nieuczciwej konkurencji polegającego na naruszeniu tajemnicy przedsiębiorstwa, do podania do publicznej wiadomości informacji o wyroku albo treści wyroku, w oznaczony sposób i w oznaczonym zakresie (art. 18 ust. 3 ustawy z 16.4.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji¹⁷). Regulacje te, jak i inne – niewymienione tu – tego rodzaju rozwiązania, nie stanowią bowiem elementu odpowiedzialności karnej i nie należą do prawa karnego *sensu largo*.

Celowe jest jeszcze poczynienie już w tym miejscu jeszcze innej istotnej uwagi terminologicznej. Otóż przepisy prawa karnego *sensu stricto*, pra-

¹³ T.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 628 ze zm.

¹⁴ T.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 740.

¹⁵ T.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 52 ze zm.

¹⁶ T.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1231 ze zm.

¹⁷ T.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1010 ze zm.

wa wykroczeń i prawa karnego skarbowego nie posługują się w pełni jednolitą nazwą na określenie omawianego środka karnego. Mowa tu wszak nie tylko o podaniu wyroku (skazującego) do publicznej wiadomości (art. 39 pkt 8, art. 43b i 215 KK oraz art. 22 § 2 pkt 6 i art. 35 KKS, a także art. 55 zd. 2 IPNU), ale również o podaniu orzeczenia (o ukaraniu, skazaniu) do publicznej wiadomości (art. 28 § 1 pkt 5, art. 31, art. 70 § 3 i art. 74 § 2 KW oraz art. 27 ust. 2, art. 27a ust. 3, art. 27b ust. 3 i art. 27c ust. 2 RybŚródU). Jednakże we wszystkich tych wypadkach, mimo odmienności w używanym nazewnictwie, zawsze chodzi w istocie o podanie wyroku do publicznej wiadomości (zostanie to szczegółowo wyjaśnione w dalszych partiach niniejszej książki). Taki stan rzeczy czyni w pełni uprawnionym posługiwanie się w odniesieniu do omawianego środka karnego, bez względu na podstawę prawną jego orzekania w prawie karnym *sensu stricto*, prawie wykroczeń i prawie karnym skarbowym, określeniem „podanie wyroku do publicznej wiadomości”. Należy ponadto dodać, że w celu uniknięcia zbyt częstego powtarzania tego określenia w tekście, zamiennie będzie używane jeszcze określenie „upublicznienie wyroku” lub – zupełnie wyjątkowo – inne podobne.

W książce uwzględniono stan prawny na 31.12.2019 r. oraz piśmiennictwo i orzecznictwo opublikowane do tego dnia.

Warszawa, styczeń 2020 r.

dr hab. Paweł Daniluk, prof. INP PAN